

В.О. Папіжук

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

канд. пед. наук, доцент

Застосування коучингу у навчанні іноземних мов

У сучасних умовах, коли інформація змінюється майже щоденно, особистість має вміти діяти автономно, використовувати засоби навчання і набуті вміння інтерактивно, повноцінно функціонувати, для чого вона повинна навчитися вчитися впродовж життя. Збільшення кількості інформації спонукає викладачів іти шляхом згортання матеріалу до найголовнішого таким чином, щоб ті, хто навчаються, змогли на основі отриманих знань самостійно нарощувати додаткові знання. Ця теза відіграє особливу роль у методології навчання іноземних мов. Відоме висловлювання "мові навчити неможливо, мові можна тільки навчитися" і означає, що те, що ти маєш завтра видати як засвоєне, не зробить для тебе чи за тебе хтось інший, воно мусить бути відпрацьовано тобою до "завтра", і процес цей безперервний [3: с.78].

"Проектуючи і застосовуючи педагогічні технології у вищій школі, слід враховувати, що процес засвоєння знань і умінь студентами відбувається лише завдяки їх власній діяльності, яка завжди індивідуальна, за будь-яких методів і форм її організації. Отже, як знання і вміння, так і розвиток особистості – це особистий здобуток кожного, одержаний своїми власними силами у процесі навчально-пізнавальної діяльності" [6: с. 164].

Коучинг є одним із різновидів інноваційної освітньої практики, де коуч займає позицію фасилітатора, який спрямовує процес отримання людиною суб'єктивно і об'єктивно нового досвіду. Коучинг (від англ. coaching — тренерство), вишкіл — інструмент особистісного й професійного розвитку, формування якого почалося в 70-х роках ХХ століття. Джерела коучингу лежать у спортивному тренерстві, позитивній, когнітивній та організаційній психології, в уявленні про усвідомлене життя й можливостях постійного й цілеспрямованого розвитку людини. Найвідомішими визначеннями є такі:

- Коучинг – це мистецтво створення, за допомогою бесіди й поведінки, середовища, яке полегшує рух людини до бажаних цілей, так, щоб воно приносило задоволення.
- Коучинг – це процес створення коучем умов для всебічного розвитку особистості клієнта.
- Коучинг – це мистецтво сприяти підвищенню результативності, навчанню й розвитку іншої людини [4: с.14].
- Коучинг – це система реалізації спільного соціального, особистісного й творчого потенціалу учасників процесу розвитку з метою одержання максимально можливого ефективного результату [8].

Ключовим елементом у коучингу є **усвідомлення**, яке стає результатом посилення уваги, концентрації й чіткості. Усвідомлення – це здатність відбирати і ясно сприймати, визначаючи їхню важливість, факти й інформацію, що стосуються справи. **Відповідальність** – ще одна ключова концепція і мета коучингу. Основна задача коуча – не навчити, а стимулювати самоосвіту для того, щоб в процесі діяльності людина могла сама знаходити і отримувати необхідні знання.

Використання технології коучинга розглядаються в працях М. Вілера, Дж. Доннерв, Л. Уїтворта, С. Авдєєва, В. Я. Брич, О.М.,

Бібарцева, В.А. Співак, А.Д. Савкіна, Н. Туркулець, Т.С. Єфімової та інших. Ця методика дозволяє студентам досягти мети набагато ефективніше і швидше, отримати впевненість у правильності обраного напрямку розвитку. Професійна підтримка коуча допомагає студентам самостійно сформулювати цілі, напрацювати стратегії їх досягнення та здійснити найбільш раціональну стратегію.

Розглянути можливість застосування методики коучингу в навчанні іноземних мов є метою нашої розвідки.

Коучинг з'явився на перетині психології, спорту, філософії, логіки, життєвого досвіду, а його мета – рух до цілі. Це дивовижний інструмент викладача, який він може використовувати, для кількох цілей:

По-перше, коучинг дає можливість студенту повірити в себе як особистість, незалежну людину, чиї успіхи прямо пропорційно залежать від виконаної ним роботи + бажання + прагнення + віри в свій результат. По-друге, введення коучингу або його елементів на ранніх ступенях освіти привчає студента застосовувати техніки як в навчанні самого себе, так і в реальному повсякденному житті, при прийнятті різноманітних рішень. По-третє, коучинг відкриває двері в світ безмежних можливостей для: різноманітності занять; чіткості розуміння цілей навчання і витрат часу на нього; реальної перцепції результатів і досягнутих цілей (тим самим усвідомлення людиною реальності свого успіху і з цього - бажання працювати більше, щоб подвоїти і потроїти свій успіх); знаходження сил і енергії для руху далі; визначення того, що реально хоче і, не менш важливо, може ця чи інша людина, що дозволяє кожному працювати в задоволення і на благо всього суспільства; уникнення фрустрацій людини, пов'язаних з власною неправильною реалізацією, невизначеністю, незадоволеністю і дратівливістю від незнання самого себе і свого потенціалу [1].

Мовний коучинг чи лінгво-коучинг – це досить молодий напрямок, створений на перетині лінгвістики і коучинга, це максимально ефективно вивчення іноземної мови за допомогою коучингового підходу. Лінгвістичний коучинг – це особливий вид занять, під час яких навчання іноземній мові відбувається не за допомогою загальновідомих методик, а за допомогою коуча, розвитку і максимального використання особистого потенціалу студентів. Це не просто індивідуальний підхід до навчання іноземній мові, а підбір та побудова методики подання матеріалу так, щоб він абсолютно точно відповідав завданням студентів для досягнення максимально вільного володіння мовою та дозволяв досягти результату найбільш ефективним та оптимальним для кожного окремого студента засобом [5: с.105]. Яку б мову ви не вивчали, є деякі дії, які можуть мати дуже велике значення і зробити результати більш очевидними. В першу чергу, це системність і розуміння того, чого саме людина хоче досягти в плані вивчення мови, за який термін і за допомогою яких інструментів [7]. Для формування такого розуміння необхідно уявити собі кінцевий результат. Для когось це буде жвава розмова з носієм за кухлем гарячого капучіно. Для когось – успішна презентація нового проекту потенційним зарубіжним партнерам. Для когось тихий вечір вдома за читанням улюбленої книги в оригіналі. Якою б не була персональна мовна мрія, її треба чітко і ясно собі уявити. Тоді ця мрія стане маяком, до якого можна повертатися в момент, коли запал згас, коли людина готова здатися і в черговий раз закинути всю цю затію з вивченням мови, адже у кожного з нас набагато більше важливих і термінових справ! Потім треба перетворити цю мрію на мету. Тут потрібно визначити, якому рівню володіння мовою відповідає поставлена мета. Кожен рівень можна пройти за цілком певну кількість годин (за кілька тижнів занять можна буде оцінити

особистий темп, а потім зробити подальші розрахунки), додати час на додаткове аудіювання (наприклад, аудіокниги або підкасти відповідно до рівня), розмовну практику і будь-які інші види мовної діяльності, які приносять задоволення, адже вивчення мови має в першу чергу бути саме задоволенням, тоді і результати не змусять себе чекати. Проте треба тверезо оцінювати свої можливості. Краще почати з більш повільного темпу і поступово прискорюватися, ніж надірватися за пару днів і закинути заняття на невизначений час. Принцип такий же, як і в спорті – нарощувати навантаження з часом. По-друге, якщо відстань від поточного моменту до досягнення мети вийшла занадто великою (наприклад, потрапити з A1 на B2), то краще розділити цей шлях на кілька етапів, позначивши в кожному з них проміжний результат. Таким чином, щоразу, аналізуючи успіх у контрольній точці, з'явиться новий стимул йти далі. Занадто велика і складна мета навпаки може налякати і шанс "здатися" буде набагато більшим [7].

Після того, як побудована така стратегічна картина, можна зайнятися підбором матеріалів і підручників і плануванням занять по тижнях і навіть днях. Потрібно докладно розписати плани занять, бо так простіше буде з ними працювати. Необхідно залишати "зелені зони" – час на відпочинок або незаплановану діяльність, щоб раптове бажання замість блоку граматики просто подивитися серію улюбленого серіалу без перекладу не вибивало з навчального графіка. Займатися таким плануванням найкраще раз в тиждень, а поточний прогрес відзначати кожен день. В плануванні може допомогти щоденник, де потрібно записувати що і в який день потрібно зробити і ставити відмітки про виконання. Що стосується самих підручників, то краще, якщо їх буде декілька. У кожного підручника є свої переваги і недоліки. До того ж, у вивченні мови не буває занадто багато

аудіювання, тому додаткові аудіокниги, подкасти, фільми та інше – це must have.

Найкраще, якщо для занять буде один підручник зарубіжного видавництва (тут лідери Rond Point, Taxi, Français interactif, Alex et Zoe для французької мови; English File, Cutting Edge, Face2Face і Inside Out – для англійської), один вітчизняного автора (щоб мати можливість краще розібратися в граматиці і додатково потренуватися) і один побудований за типом довідника – в якому граматика пояснюється блоками, а не в зв'язці з лексичними темами і з зростаючим рівнем складності, і даються вправи для відпрацювання (наприклад, Grammaire progressive du français або Попова І.Н., Казакова Ж.А., Ковальчук Г.М. для французької мови; Голіцинський, Дроздова або Grammarway – для англійської). При плануванні занять важливо прагнути до того, щоб читання, аудіювання, письмо та говоріння були задіяні на кожному уроці. І, звичайно, як тільки набереться достатній мовний запас для того, щоб підтримати найпростішу розмову на певну тему, треба шукати можливість спілкування з носіями, адже варіантів для цього сьогодні більш ніж достатньо.

Звичайно, виконати все це самостійно без розуміння тонкощів і деталей, без навичок планування занять і без методичної бази дуже складно і витратно за часом. І як раз в цьому на допомогу може прийти мовний коуч. Це людина, яка знає, чим один рівень відрізняється від іншого, скільки часу необхідно на їх проходження, і який з них підійде саме для поставленої мети, який допоможе визначити оптимальне навантаження. Коуч допоможе знайти правильні підручники та посібники, простежить за правильним плануванням, а головне, виконанням цього плану. Коуч не буде проходити з учнем підручник вправу за вправою, він навчить робити

це самостійно і отримувати максимальну користь від занять і від підручників.

Отже, коучинг є одним із різновидів інноваційної освітньої практики, інструментом особистісного й професійного розвитку студентів, системою реалізації спільного соціального, особистісного й творчого потенціалу учасників процесу розвитку з метою одержання максимально можливого ефективного результату. Суть коучингового підходу полягає в стимуляції самоосвіти для того, щоб в процесі діяльності студент міг самостійно знаходити і отримувати необхідні знання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Азема Т. Коучинг в образовании. 25/07/2016 [Електронний ресурс]. URL: <https://coachingineducation.ru/udivitelnyj-i-prostoj>
2. Брич В. Методологічні засади розвитку коучингу в Україні / В. Брич, М. Нагара // Україна: аспекти праці, 2009.– № 6.– С. 18-23.
3. Гусєва П. Т. Іноземні мови : навчання впродовж життя / П.Т. Гусєва // Проблеми сучасної освіти: Збірник статей / За ред. Ю.В. Холіна. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2011. – Вип. №2. – С. 77-85.
4. Дауни М. Эффективный коучинг: уроки для коучей / М. Дауни; Пер. с англ. – М.: Добрая книга, 2008. – 288 с.
5. Жицька С.А. Використання технології коучинга при викладанні іноземної мови професійного спрямування / С.А. Жицька // Матеріали VI Міжнародної науково-методичної конференції ["Формула компетентності сучасного перекладача"], (Київ, 25 березня 2015 року). – К: НТУУ "КПІ". – 324 с. – С.104 – 107.

6. Назаренко Н.В. Мотивація навчання студентів як показник ефективності сучасних педагогічних технологій / Н.В. Назаренко // Болонський процес в Україні. – 2005. – Ч. I, Вип. 45. – С. 164-167.

7. Хабірова Л. Системний підхід до вивчення мов, або кілька слів про мовний коучинг, 2016-01-27 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://englishteacup.org/lingvo-kouching/sistemnyj-podxod-k-izucheniyu-yazykov-ili-neskolko-slov-o-yazykovom-kouchinge>

8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Коучинг>.